



MASARYKOVA UNIVERZITA

Kritická teorie

Jiří Baroš

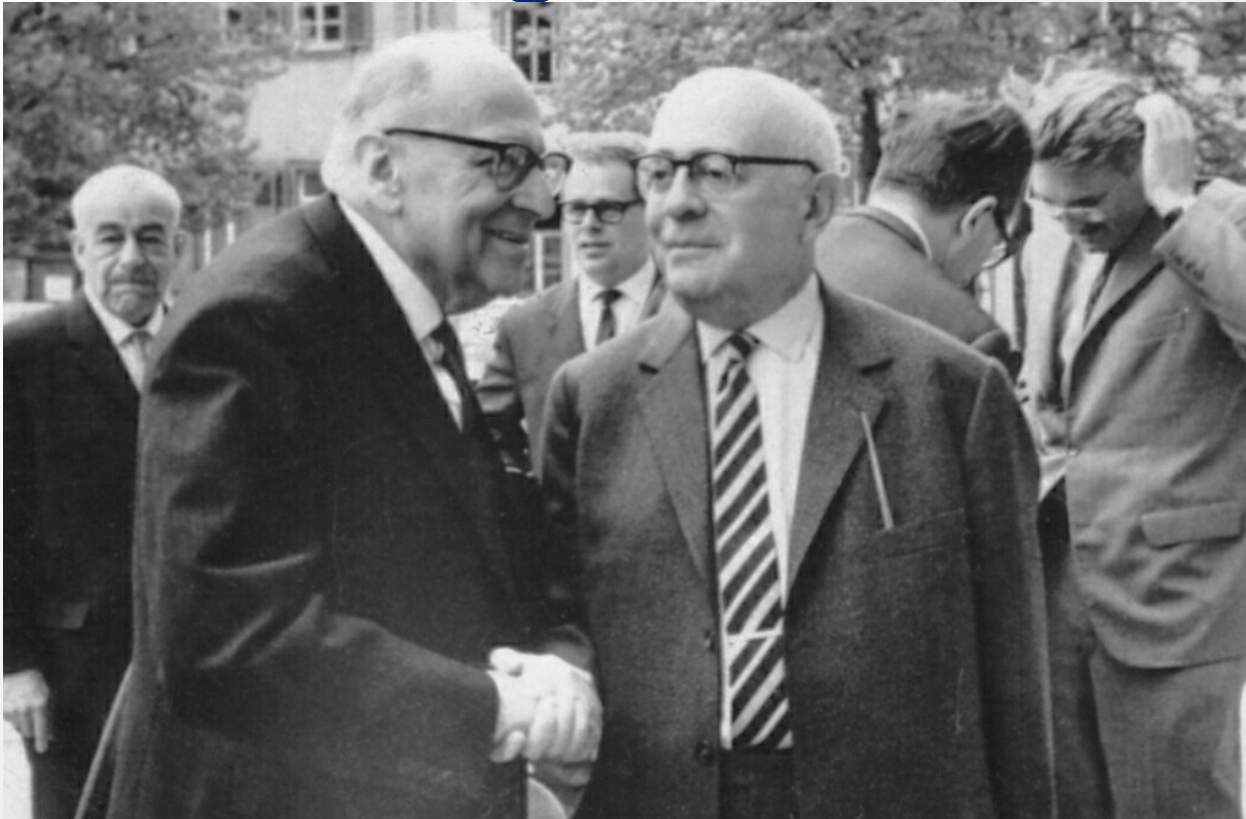
Kritická teorie Frankfurtské školy

- První generace KTFŠ
- Druhá generace: Jürgen Habermas
- Třetí generace: Axel Honneth
- Čtvrtá generace: Rainer Forst

První generace FŠ

- sociální věda jako lidská konstrukce
- reflexivní sociální věda
- tradiční a kritická teorie
- pesimismus a kulturní kritika
- stát blahobytu jako nástroj kontroly
- poziční válka a represivní tolerance

První generace FŠ



Max Horkheimer (L) a Theodor Adorno (P)

První generace FŠ

- sociální věda jako lidská konstrukce
- reflexivní sociální věda
- tradiční a kritická teorie
- pesimismus a kulturní kritika
- stát blahobytu jako nástroj kontroly
- poziční válka a represivní tolerance

Sociální věda jako lidská konstrukce

- selhání vědeckých předpovědí marxismu
- humánní odpor jen v teorii
- Hegel a Marx a idea emancipace
- analýza ideologie a kulturních fenoménů
- vliv psychoanalýzy

První generace FŠ

- sociální věda jako lidská konstrukce
- **reflexivní sociální věda**
- tradiční a kritická teorie
- pesimismus a kulturní kritika
- stát blahobytu jako nástroj kontroly
- poziční válka a represivní tolerance

Reflexivní sociální věda

- vliv Webera: racionalizace a byrokratizace
- zakotvena ve filosofii: role rozumu
- uchopení společnosti v jejím celku
- empirická podloženost

První generace FŠ

- sociální věda jako lidská konstrukce
- reflexivní sociální věda
- **tradiční a kritická teorie**
- pesimismus a kulturní kritika
- stát blahobytu jako nástroj kontroly
- poziční válka a represivní tolerance

Tradiční a kritická teorie

- Max Horkheimer (1937):
 - **tradiční teorie**: fakty vs. hodnoty.
Nezpochybňuje status quo vs. emancipace.
 - **kritická teorie**: podmínky vědění. Imanentní sociální kritika.

První generace FŠ

- sociální věda jako lidská konstrukce
- reflexivní sociální věda
- tradiční a kritická teorie
- **pesimismus a kulturní kritika**
- stát blahobytu jako nástroj kontroly
- poziční válka a represivní tolerance

Pesimismus a kulturní kritika I

- iracionalita celku a patologie, až sebedestrukce společnosti
- osvícenský projekt končí nadvládou člověka nad člověkem
- patologické důsledky rozumu (Holocaust, Gulag)

Pesimismus a kulturní kritika II

- odmítnutí masové společnosti a nadvlády médií
- kulturní průmysl a nepravé potřeby
- jednorozměrné myšlení a chování
- kritika represivní morálky

První generace FŠ

- sociální věda jako lidská konstrukce
- reflexivní sociální věda
- tradiční a kritická teorie
- pesimismus a kulturní kritika
- **stát blahobytu jako nástroj kontroly**
- poziční válka a represivní tolerance

Stát blahobytu jako nástroj kontroly

- represe vs. osvobozující uspokojování pudů
- rebelující mládež a osvobozenecké hnutí
- welfare state a produkce nepravých potřeb
- nová levice a kulturní války

První generace FŠ

- sociální věda jako lidská konstrukce
- reflexivní sociální věda
- tradiční a kritická teorie
- pesimismus a kulturní kritika
- stát blahobytu jako nástroj kontroly
- **poziční válka a represivní tolerance**

Poziční válka a represivní tolerance

- klíčový střet v nadstavbě
- občanská a politická společnost
- hegemonie a dlouhý pochod institucemi
- represivní vs. liberální tolerance

Druhá generace FŠ



Jürgen Habermas

Druhá generace FŠ I

- distance od Dialektiky osvícenství
- otevření debaty s mainstreamem filosofie
- východiska normativní teorie
- komunikativní rozum / racionalita
- systém a svět našeho života

Druhá generace FŠ II

- idea občanské veřejnosti a její úpadek
- krize legitimacy kapitalismu
- deliberativní demokracie
- transnacionální přesahy

Třetí generace FŠ (Honneth)



Axel Honneth

Třetí generace FŠ (Honneth)

- sociálněteoretický negativismus
- kritika kapitalismu
- seberealizace jednotlivce i všech
- skupinové boje za uznání

Třetí generace FŠ (Honneth)

3 sféry uznání:

- intimní/osobní
 - právní vztahy
 - společenské vztahy
-
- kulturní a hospodářská stránka uznání
 - zneuznání

Čtvrtá generace FŠ (Forst)



Rainer Forst

Čtvrtá generace FŠ (Forst)

- princip ospravedlnění
- schopnost odpovídat na praktické otázky
- spravedlnost základní ctností
- morální právo na ospravedlnění